

Sygn. akt *III AUa 464/15*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jolanta Cierpiał

Sędziowie: SSA Katarzyna Wołoszczak

SSA Wiesława Stachowiak /spr./

Protokolant: insp.ds.biurowości Beata Tonak

po rozpoznaniu w dniu 24 listopada 2015 r. w Poznaniu

sprawy **S. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

o rentę rodzinną

na skutek apelacji S. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 2 grudnia 2014 r. sygn. akt VIII U 4598/14

- 1. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego o tyle, że przyznaje S. K. prawo do podjęcia wypłaty renty rodzinnej za okres od 1.10.2013 r. do 10.05.2014 r.;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz odwołującej kwotę 210 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.**

SSA Wiesława Stachowiak	SSA Jolanta Cierpiał	SSA Katarzyna Wołoszczak
-------------------------	----------------------	--------------------------

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. decyzją z 3 lipca 2014 roku, na podstawie art. 133 ust. 1 pkt 1 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych po rozpatrzeniu wniosku z 26 czerwca 2014 roku, odmówił S. K. prawa do renty rodzinnej za okres od 1 października 2013 roku do 31 maja 2014 roku.

S. K. w odwołaniu od decyzji wniosła o jej zmianę i przyznanie prawa do renty rodzinnej za sporny okres.

Odwołująca wskazała, że pozwany organ rentowy już we wrześniu 2013 roku posiadał wiedzę, że nie zakończyła ona edukacji z dniem 30 września 2013 roku i po 1 października 2013 roku aż do 10 maja 2014 roku tj. do dnia obrony pracy

dypłomowej, posiadała status studentki. Zdaniem odwołującej, pozwany niezasadnie przyjął, że wniosek o wypłatę renty rodzinnej został złożony 26 czerwca 2014 roku.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z 2 grudnia 2014 roku w sprawie VIII U. 4598/14 oddalił odwołanie.

Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny:

Odwołująca S. K. (ur. (...)) miała przyznane prawo do renty rodzinnej od 24 września 1997 roku do 31 maja 2008, roku tj. do ukończenia 16 roku życia na mocy decyzji organu rentowego z 31 lipca 1999 roku.

Po nadesłaniu zaświadczenia o kontynuowaniu nauki w szkole odwołującej wznowiono wypłatę renty rodzinnej od 1 czerwca 2008 roku.

Renta rodzinna była odwołującej przyznawana na dalsze okresy w związku z tym, iż odwołująca kontynuowała naukę w szkole.

7 maja 2010 roku wpłynął do organu rentowego wniosek odwołującej o przekazywanie renty rodzinnej na konto jej matki - D. G..

Decyzją z 10 września 2010 roku wznowiono odwołującej wypłatę renty rodzinnej od 1 września 2010 roku, na podstawie zaświadczenia Wyższej Szkoły (...) w Ż. z 28 sierpnia 2010 roku, a następnie na podstawie decyzji z 9 września 2011 roku prawo do renty rodzinnej zostało odwołującej przyznane do 31 sierpnia 2012 roku.

2 października 2012 roku wpłynęło do organu rentowego zaświadczenie wystawione przez (...) Szkołę (...) w Ż. wskazujące, iż odwołująca uzyskała zaliczenie czwartego semestru i jest studentką piątego semestru w roku akademickim 2012/2013.

Na podstawie w/w zaświadczenia pozwany organ rentowy decyzją z 8 października 2012 roku wznowił wypłatę renty rodzinnej dla odwołującej S. K. od 1 września 2012 roku i przywrócił prawo do tego świadczenia do 30 września 2013 roku.

20 maja 2013 roku wpłynęło do organu rentowego zaświadczenie (...) Szkoły (...) w Ż. z 16 maja 2013 roku nr (...), z którego wynika, że odwołująca S. K. jest studentką szóstego semestru na semestrze letnim w roku akademickim 2012/2013.

12 czerwca 2013 roku wpłynęła do organu rentowego kopia w/w zaświadczenia z 16 maja 2013 roku przesłana przez odwołującą. Odwołująca posiadała status studentki do 31 września 2014 roku.

Decyzją z 2 września 2013 roku pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych wstrzymał odwołującej wypłatę renty rodzinnej od 1 października 2013 roku z powodu ustania uprawnień, tj. zakończenia nauki. W decyzji organ rentowy podał, że w przypadku podjęcia nauki należy przedłożyć zaświadczenie szkolne potwierdzające tę okoliczność.

Odwołująca S. K. była studentką zamiejscowego Wydziału (...) w D. (...) Szkoły (...) w Ż. w okresie od 24 września 2010 roku do 10 maja 2014 roku. Odwołująca realizowała tok studiów w wymiarze 6 semestrów w okresie od 24 września 2010 roku do 30 września 2014 roku i zgodnie z regulaminem studiów zachowała status studenta do dnia egzaminu dyplomowego, tj. do 10 maja 2014 roku.

22 maja 2014 roku wpłynęło do organu rentowego pismo z (...) Szkoły (...) w Ż. z 21 maja 2014 roku wraz z kopiami zaświadczeń nr (...) i nr (...) wystawionych w 26 i 27 września 2013 roku stwierdzające, że S. K. była studentką zamiejscowego Wydziału (...) w D. (...) Szkoły (...) w Ż. w okresie od 24 września 2010 roku do 10 maja 2014 roku.

26 czerwca 2014 roku wpłynęło do organu rentowego pismo odwołującej, w którym powołując się na w/w pismo Wyższej Szkoły (...) w Ż. z 21 maja 2014 roku oraz dołączone do niego zaświadczenia, domagała się wyjaśnienia kwestii

zaprzestania dalszej wypłaty renty rodzinnej za okres do 1 października 2014 roku do dnia obrony pracy dyplomowej tj. do 10 maja 2014 roku.

Pozwany organ rentowy potraktował w/w pismo odwołującej jako wniosek o ponowne

ustalenie prawa do renty rodzinnej i spłatę tego świadczenia okres od 1 października 2013 roku do 31 maja 2014 roku.

W następstwie powyższego zaskarżoną decyzją z 3 lipca 2014 roku organ rentowy odmówił odwołującej prawa do przyznania renty rodzinnej za w/w okres.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie S. K. nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd I instancji powołał treść przepisów właściwych do rozstrzygnięcia, tj. art. 65 ust. 1, art. 67 ust. 1 pkt 1 i art. 68 ust. 1 oraz art. 133 ust. 1 pkt 1 i art. 116 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Okręgowy wskazał, że organ rentowy stał na stanowisku, iż w związku z tym, że wniosek o wypłatę renty rodzinnej odwołująca złożyła w 26 czerwca 2014 roku brak było podstaw do wypłaty świadczenia za sporny okres, a pismo (...) Szkoły (...) w Ż. o kontynuowaniu przez odwołującą nauki wpłynęło do organu rentowego 22 maja 2014 roku. Odwołująca zaś twierdziła, że jej pismo z 26 czerwca 2014 roku nie było wnioskiem o wypłatę renty rodzinnej, a jedynie domagała się w nim wyjaśnień powodów dotyczących zaprzestania wypłaty świadczenia, jak również podnosiła, że zaświadczenia o kontynuowaniu nauki zostały pozwanemu wysłane już we wrześniu 2013 roku, a więc pozwany organ rentowy nie miał podstaw wstrzymać wypłatę świadczeń.

Sąd I instancji odwołując się m.in. do § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe uznał, że materiał dowodowy zgromadzony w sprawie w postaci dokumentów znajdujących się w aktach pozwanego organu rentowego i aktach sądowych jednoznacznie wskazuje, iż odwołująca S. K. dopiero 26 czerwca 2014 roku złożyła w organie rentowym pismo, domagając się wyjaśnienia kwestii wstrzymania prawa do świadczenia, które pozwany zasadnie uznał za wniosek o wypłatę renty rodzinnej i spłatę tego świadczenia za okres od 1 października 2013 roku do 31 maja 2014 roku. W aktach sprawy nie istnieje żaden dowód na złożenie takowego wniosku przez odwołującą wcześniej. Również dopiero 22 maja 2014 roku wpłynęło do organu rentowego pismo z (...) Szkoły (...) w Ż. o kontynuowaniu przez odwołującą nauki do dnia obrony pracy dyplomowej, tj. do 10 maja 2014 roku, do którego wprawdzie dołączone zostały kserokopie zaświadczeń ze szkoły wystawione we wrześniu 2013 roku, jednakże nie zostały one organowi rentowemu przedłożone wcześniej, tj. właśnie we wrześniu 2013 roku. Odwołująca, za pośrednictwem szkoły w Ż., wysyłała od 2010 roku do organu rentowego zaświadczenia o kontynuowaniu nauki, jednakże we wrześniu 2013 roku takowe zaświadczenie ponad wszelką wątpliwość nie zostało skutecznie organowi rentowemu doręczone, a pierwszym dowodem na jego istnienie w dokumentacji jest pismo (...) Szkoły (...) z 21 maja 2014 roku, do którego dopiero dołączone zostały kopie tych zaświadczeń.

Zgodnie z wymienionymi powyżej przepisami, wszczęcie postępowania w sprawie przyznania lub przywrócenia prawa do świadczenia, w tym renty rodzinnej, następuje na wniosek osoby zainteresowanej złożony w organie rentowym w tym zakresie na piśmie lub ustnie do protokołu wraz z przedłożeniem wymaganych dokumentów czy zaświadczeń i nie może nastąpić z pominięciem tej procedury. Sąd Okręgowy, mając na uwadze okoliczności sprawy stwierdził, że odwołująca S. K. takowy wniosek złożyła 26 czerwca 2014 roku, a zatem ewentualne przyznania jej prawa do świadczenia najwcześniej mogłyby nastąpić od 1 czerwca 2014 roku (to jest od początku miesiąca, w którym złożono wniosek o świadczenie), jednakże 10 maja 2014 roku odwołująca obroniła pracę dyplomową i tym samym utraciła status studentki, w związku z czym zaskarżoną decyzją organ rentowy zasadnie odmówił wypłaty renty rodzinnej za sporny okres.

Sąd I instancji zaznaczył także, że odwołująca w skuteczny sposób nie zakwestionowała zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i nie złożyła jakichkolwiek wniosków dowodowych na poparcie twierdzeń, z których wywodziła skutki prawne.

Odwołująca zaskrzyła wyrok w całości, składając apelację i zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic w swobodnej ocenie dowodów przy ocenie materiałów dowodowych znajdujących się w aktach sprawy i wysnucie błędnych wniosków w zakresie czasu, kiedy do organu rentowego trafiły zaświadczenia potwierdzające status studenta odwołującej i kiedy organ rentowy powziął o tym wiedzę;
2. sprzeczność ustaleń faktycznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym wyrażający się w przyjęciu, że zaświadczenia ze szkoły odwołującej nie zostały doręczone organowi rentowemu we wrześniu 2013 roku, a dopiero w maju 2014 roku oraz że nie miał on wiedzy już we wrześniu 2013 roku, iż S. G. posiada status studenta w roku akademickim 2013/2014 do chwili obrony pracy dyplomowej.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania w całości oraz zasądzenie od organu rentowego na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym według norm przepisanych.

Ewentualnie, skarżąca domagała się uchylenia wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Spośród przesłanek warunkujących nabycie prawa do renty rodzinnej przez odwołującą sporną w toku procedury była ta, określona w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Organ rentowy odmawiając odwołującej prawa do renty rodzinnej uznał, że S. K. nie wykazała, iż uczyła się od 1 października 2013 roku do 31 maja 2014 roku.

Okolicznością istotną dla oceny zaskarżonej decyzji i wyroku Sądu I instancji jest również znacznie jakie należało nadać pismu odwołującej z 26 czerwca 2014 roku. Sąd Okręgowy za słuszne uznał stanowisko ZUS, zgodnie z którym pismo to stanowiło wniosek o przywrócenie prawa do renty.

S. K. w apelacji przekonywała, że Sąd I instancji w sposób nieprawidłowy ocenił dowody zgromadzone w sprawie. Sąd bezkrytycznie uznał akta organu rentowego jako w pełni wiarygodny i niepodważalny materiał dowodowy w sprawie, zeznaniom odwołującej natomiast bezpodstawnie takiego waloru odmawiając.

Zdaniem skarżącej, faktem powszechnie znanym jest bark staranności w prowadzeniu postępowań przez organy emerytalno – rentowe. Uwzględniając tę okoliczność oraz to, że szkoła, w której odwołująca pobierała naukę, wysłała do ZUS zaświadczenia fakt ten potwierdzające listem zwykłym, przyjąć należało, że stosowne dokumenty nie zostały dołączone do akt rentowych, czego negatywnych konsekwencji apelująca nie powinna ponosić.

Nadto odwołująca zaznaczyła, że korespondencja od organu rentowego jej dotycząca, w szczególności w postaci decyzji, w ogóle nie była kierowana do skarżącej.

Sąd II instancji w wyniku kontroli instancyjnej orzeczenia uznał, że argumentacja przez odwołującą przytoczona jest zasadna. Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję, przyznając odwołującej S. K. prawo do podjęcia wypłaty renty rodzinnej za okres od 1 października 2013 roku do 10 maja 2014 roku.

Na zmianę zaskarżonego wyroku wpływ mały trzy zasadnicze kwestie, których Sąd Okręgowy nie poddał dość wnikliwej analizie.

Oceniając wywiązywanie się przez odwołującą z obowiązków jakie nakłada na nią, jako na świadczeniobiorcę, ustawa z 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, rozważyć w pierwszej kolejności należało, czy S. K. o obowiązkach tych była prawidłowo pouczana.

Zgodnie z treścią art. 131 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, rentę rodzinną lub jej część, o której mowa w art. 74 ust. 2, przysługującą:

- 1) osobie małoletniej,
- 2) osobie pełnoletniej, nad którą ustanowiona została opieka prawna,

wypłaca się osobom sprawującym opiekę nad tymi osobami, po uprzednim pouczeniu o okolicznościach, o których mowa w art. 138 ust. 2 pkt 1, z zastrzeżeniem ust. 5 i 6.

W ustępie 2 cytowanego przepisu wskazano, że część renty rodzinnej, przysługującą osobie pełnoletniej innej niż wymieniona w ust. 1 pkt 2, wypłaca się - na wniosek tej osoby - innej osobie pełnoletniej uprawnionej do części tej renty rodzinnej albo osobie, która sprawowała opiekę nad wnioskodawcą przed osiągnięciem pełnoletności, po uprzednim pouczeniu o okolicznościach, o których mowa w art. 138 ust. 2 pkt 1.

S. K. po ukończeniu (...) roku życia, 7 maja 2010 roku złożyła w organie rentowym wniosek o przekazywanie przysługującej jej części renty rodzinnej upoważnionej osobie, jako którą wskazała matkę D. G..

Z dokumentów zawartych w aktach rentowych ZUS wynika, że wszystkie decyzje organu rentowego, wraz z pouczeniami, w przedmiocie renty rodzinnej S. K. adresowane były do D. G. i wyłącznie jej doręczane.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny uznał, że odwołująca nie została prawidłowo pouczona o ciężących na niej obowiązkach w związku pobieraniem i ubieganiem się o kolejne świadczenia rentowe.

Jednocześnie na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego należało zdaniem Sądu II instancji przyjąć, że odwołująca starała się wykazywać należyłą dbałość o własne interesy i odpowiadała na wezwania oraz zapytania kierowane do niej przez organ rentowy.

Pozwany natomiast należytej staranności w rzetelnym prowadzeniu sprawy ubezpieczonej nie wykazał.

Nie umknęło uwadze Sądu II instancji, że przed 2013 rokiem organ rentowy w razie konieczności ustalał okoliczności pobierania przez odwołującą nauki również telefonicznie, w szczególności kontaktując się ze szkołą.

Trzeba także odnotować, że w 2011 roku ZUS wstrzymał wypłatę renty rodzinnej dla odwołującej w związku z nienadesłaniem przez nią zaświadczenia o kontynuowaniu nauki. Odwołująca skontaktowała się wówczas z organem rentowym telefonicznie, próbując ustalić przyczyny braku wpłat na jej rzecz od ZUS (k.47 akt rentowych).

Odwołująca zresztą w piśmie do ZUS z 29 września 2010 roku (k. 30) podała swoje dane korespondencyjne oraz numer telefonu i zwróciła się z prośbą o kontakt od organu rentowego w przypadku jakichkolwiek wątpliwości.

W powyższym kontekście działanie organu rentowego w 2013 roku uznać należało za nieprawidłowe.

Decyzją z 2 września 2013 roku, adresowaną do D. G., organ rentowy wstrzymał wypłatę renty rodzinnej dla odwołującej. ZUS ustalił, że S. K. zakończyła naukę.

Skarżąca w toku procesu dowodziła, że ustalenie takie było bezpodstawne, bowiem dostarczyła w wymaganym terminie zaświadczenie ze szkoły, stwierdzające, że posiada status studenta do złożenia egzaminu dyplomowego.

Sąd Okręgowy przyjął, że zaświadczenie takie zostało przez odwołującą dostarczone ale dopiero w czerwcu 2014 roku. Sąd I instancji uznał, że w kwestii terminu, w którym zaświadczenie zostało doręczone do organu rentowego nie mógł dokonywać ustaleń jedynie w oparciu o zeznania odwołującej. Stanowisko organu rentowego znalazło zaś potwierdzenie w dowodach z dokumentów.

Sąd Apelacyjny oceny takiej nie podzielił. Dowody z dokumentów w aktach organu rentowego uwiarygodniają wersję apelującej.

Istotnym jest dokument z 21 maja 2014 roku, stanowiący pismo skierowane przez (...) Szkołę (...) w Ż. do ZUS Oddziału I w P., w którym zaświadczone, że skarżąca była studentką (...) Wydziału (...) w D. tej szkoły od 24 września 2010 roku do 10 maja 2014 roku.

W piśmie tym mowa jest także o dwóch zaświadczeniach wystawionych przez szkołę i wysłanych do organu rentowego pocztą tradycyjną.

Pierwsze z zaświadczeń z 26 września 2013 roku (Nr(...)) potwierdzało, że S. K. realizowała tok studiów (6 semestrów) w okresie od 24 września 2010 roku do 30 września 2013 roku. W drugim natomiast, z 27 września 2013 roku (Nr (...)) wskazano, że odwołująca ma zaakceptowaną pracę dyplomową i posiada status studenta do dnia egzaminu dyplomowego.

Kopie wymienionych zaświadczeń zostały załączone do przedmiotowego pisma.

Z akt rentowych wynika ponadto, że w okresie wcześniejszym zaświadczenia o kontynuowaniu nauki przez odwołującą były wysłane przez szkołę do ZUS pocztą zwykłą. Organ rentowy nie kwestionował takiego trybu postępowania.

Sąd II instancji uznał, że nie ma w niniejszej sprawie podstaw aby zanegować wiarygodność opisanego powyżej dowodu z dokumentu z 21 maja 2014 roku i przyjąć należało, że odwołująca uczyniła zadość obowiązkowi przedstawienia zaświadczenia o kontynuowaniu nauki.

Powyzsze ustalenie powoduje, że decyzja organu rentowego z 3 lipca 2014 roku odmawiająca odwołującej prawa do renty rodzinnej od 1 października 2013 roku do 10 maja 2014 roku jest niezgodna z prawem i należało ją zmienić. W tym okresie apelująca spełniała wszystkie przesłanki konieczne do nabycia spornego prawa.

Na zakończenie dodać należało, że S. K. świadczenie należne jest do obrony pracy dyplomowej, tj. do 10 maja 2014 roku.

Z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej wynika, że prawo do renty rodzinnej przysługuje do ukończenia nauki w szkole.

W doktrynie wskazuje się, że sformułowanie „do ukończenia nauki w szkole”, podlegać może różnym ocenom - zależnym od konkretnych stanów faktycznych. Praktyka wypracowała tu wiele, nierzadko sprzecznych, koncepcji. Uznawało się więc np., że datę ukończenia nauki wyznacza pozytywne odbycie wszystkich egzaminów przewidzianych w danym roku szkolnym (akademickim), uzyskanie tzw. zaliczeń ze wszystkich przedmiotów objętych programem, dzień obrony pracy magisterskiej (wyrok SA w Katowicach z 14 listopada 2007 roku w sprawie III AUa. 1906/06, zakończenie udziału w zajęciach (jako zakończenie procesu nauczania).

W przypadku nauki w szkole wyższej należy uwzględnić regulację art. 167 ust. 2 ustawy z 27 lipca 2005 roku prawo o szkolnictwie wyższym, zgodnie z którym datą ukończenia studiów jest data złożenia egzaminu dyplomowego, w przypadku kierunków lekarskiego, lekarsko-dentystycznego i weterynarii - data złożenia ostatniego wymaganego planem studiów egzaminu, a w przypadku kierunku farmacja - data zaliczenia ostatniej, przewidzianej w planie studiów praktyki.

W niniejszej sprawie bezspornym było, że odwołująca złożyła egzamin dyplomowy 10 maja 2014 roku.

Istotnym jest również w ocenie Sądu II instancji fakt, że z dniem obrony pracy dyplomowej apelująca utraciła status studenta uczeni w której kształciła się.

W takiej sytuacji zdaniem Sądu Apelacyjnego, złożenie egzaminu magisterskiego stanowi jednoznaczne ukończenie nauki.

Orzeczenie o kosztach zawarte w pkt 2 wyroku wydane zostało na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z:

- art. 35 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (opłata podstawowa od apelacji 30 zł.),
- §12 ust. 2 oraz § 13 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu przed Sądem I instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym 60 i 120 zł.).

SSA Wiesława Stachowiak	SSA Jolanta Cierpiał	SSA Katarzyna Wołoszczak
-------------------------	----------------------	--------------------------